

Göteborgs kommun
Stadsdelsnämnden Västra Göteborg
vastragoteborg@vastra.goteborg.se

Rektor vid Donsö skola, Kalvhagsskolan samt Vrångö skola
ingegerd.lofroth-hilden@vastra.goteborg.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Donsö skola, Kalvhagsskolan
samt Vrångö skola
i Göteborgs kommun

Tillsyn av Donsö skola, Kalvhagsskolan samt Vrångö skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Göteborgs kommun under åren 2011 och 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Donsö skola, Kalvhagsskolan samt Vrångö skola besöktes av Skolinspektionen den 17 samt 19-20 april 2012.

Helhetsbedömning

Sammanställningar av elevernas måluppfyllelse i respektive ämne saknas vid de tre skolorna. Officiell statistik över resultaten i de nationella ämnesproven i årskurs 5 år 2010 på Donsö skola och Kalvhagsskolan visar att andelen elever som når kravnivån i de olika delproven varierar mellan 75-100 %. Generellt sett är andelen elever som når kravnivå högre än genomsnittet i riket i årskurs 5 på Donsö skola och Kalvhagsskolan, utom i engelska. I årskurs 3 på Donsö skola varierar andelen elever som nådde kunskapskraven i de olika delproven i matematik och svenska mellan 56-94 procent år 2011 och är generellt sett lägre än genomsnittet i riket. På Kalvhagsskolan nådde samtliga elever i årskurs 3 år 2011 kravnivån i sex av åtta delprov i svenska. I matematik varierade andelen elever som nått kravnivån i de olika delproven i svenska mellan 77 och 100 procent. På Vrångö skola har enligt skolans sammanställning samtliga elever nått kravnivån i samtliga delprov i ämnesproven i svenska för årskurs 3 under åren 2009-2011. I ämnesprovet i matematik år 2010 nådde samtliga elever kravnivån i alla delprov. År 2011 var det i ämnesprovet i matematik endast något delprov där någon elev inte nådde kravnivån. Vid de tre skolorna finns kunskapsresultaten endast sammanställda i de ämnen där det finns nationella ämnesprov och i skolornas kvalitetsarbete kopplas inte utvecklingsinsatser till analyser av kunskapsresultaten. Enligt Skolinspektionens bedömning måste kvalitetsarbetet på skolorna utvecklas så att det blir systematiskt, där uppföljningar och analyser av respektive skolas samlade kunskapsresultat i samtliga ämnen ligger till grund för att identifiera utvecklingsbehov som finns på respektive skola.

Skolinspektionen bedömer att det finns områden som har betydelse för måluppfyllelsen när det gäller såväl kunskaper som andra läroplansmål, som måste utvecklas på skolorna. Exempelvis visar tillsynen att graden av individanpassning av undervisningen kan variera mellan olika klasser på Donsö skola och Kalvhagsskolan. Detta kan innebära att elever inte får det stöd och den typ av undervisning de behöver för att nå kunskapskraven och att elever som lätt når kunskapskraven inte får tillräcklig stimulans att utvecklas så långt som

möjligt. Att en vanlig åtgärd för elever i behov av särskilt stöd är att stödet ges i "liten grupp" skulle kunna kopplas till att undervisningen inte alltid i tillräcklig grad är anpassad till elevens behov och förutsättningar. Av tillsynen framgår också att graden av elevinflytande över undervisningen varierar mellan olika klasser på dessa skolor. Skolinspektionen bedömer att det på respektive skola behöver utvecklas en gemensam strategi och planering för hur elevinflytandet över undervisningen närmare ska utformas.

När det gäller skolornas värdegrundsarbete framgår av tillsynen att rektor och personal är medvetna om olika behov som finns på skolorna. Exempelvis gäller detta frågor kring det sociala samspelet och risken för kränkningar mellan elever från de olika skolorna, jämställdhetsfrågor och skolans uppdrag att motverka traditionella könsmonster. Vidare framgår att vissa insatser för att möta dessa behov har satts in eller planeras. Skolinspektionen bedömer dock att detta arbete måste utvecklas, bli mer målinriktat och synliggöras i skolornas planer mot kränkande behandling.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Donsö skola, Kalvhagsskolan samt Vrångö skola i Göteborgs kommun, stadsdelen Västra Göteborg måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till. En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken Skäl för beslut.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast den 2012-10-03 avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- Lärarna anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (1 kap. 4 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer).
- Lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 3 § andra meningen skollagen).

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheterna och skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad (1 kap. 10 §, 4 kap. 14 § första stycket skollagen, Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande).
- Eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll (4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar).

Trygghet och studiero

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Skolenheterna har rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn (6 kap. 10 § skollagen).

- Det vid respektive skolenhet finns en plan mot kränkande behandling som innehåller dels konkreta åtgärder som skolenheten och varje särskild verksamhet avser att påbörja och genomföra under det kommande året utifrån en aktuell kartläggning, dels en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts. (6 kap. 6 och 8 §§ skollagen).

Särskilt stöd

Beslut om enskild undervisning, särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång fattas inte enligt författningarnas krav.

Rektor ser inte till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Beslut om enskild undervisning, särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång fattas enligt författningarnas krav. (3 kap. 9 § andra stycket, 11–12 §§ skollagen).
- Rektor ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen).

Bedömning och betygssättning

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte alltid fortlöpande om elevens kunskapsmässiga utveckling.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- De skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven (10 kap. 13 § skollagen).
- I de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt (10 kap. 13 § skollagen).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Rektorn tar inte i tillräcklig utsträckning ansvar för skolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Rektorn ansvarar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (4 kap. 4 och 5 §§ skollagen, Lgr 11 punkt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar).
- Rektor tar ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat (4 kap. 6 § skollagen).
-

Personalkompetens

För undervisningen används inte personal som i huvudsak har utbildning för de uppgifter de ska utföra.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med personalkompetens.

I detta ingår att:

- För undervisningen används personal som har utbildning för de uppgifter de ska utföra (2 kap. 13 § skollagen, 2 kap. 3 § 1985 års skollag och 33 § lagen (2011:190) om införande av skollagen. För lärare anställda vid skolan innan den 1 juli 2011 ska enligt övergångsbestämmelserna i införelagen bestämmelsen om behörighet i 1985 års lag tillämpas).

Skäl för beslut

Föreläggande:

Bedömningsområde: Undervisning och lärande

Bedömning:

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering:

Enligt skollagen ska det i utbildningen tas hänsyn till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Vidare ska alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Enligt läroplanen ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

I samtal med elever på Donsö skola och Kalvhagsskolan beskriver flera elever att eleverna i deras klass oftast arbetar med samma uppgifter och på samma sätt. Flera elever säger också att de tycker att en del ämnen är för lätta. De flesta elever tror att läraren vet vad eleverna tycker är lätt och svårt i skolan, men en del elever säger att de inte tror att läraren vet det. Flera lärare från de tre skolorna beskriver i intervju att de försöker variera undervisningen utifrån elevernas behov och förutsättningar, men att undervisningen ofta läggs på en nivå som kan fungera för de flesta eleverna, eller "en gyllene medelväg". Av Skolinspektionens enkät framgår att de flesta lärare på Donsö skola och Kalvhagsskolan instämmer helt eller delvis i påståendet "Jag har inte möjlighet att hjälpa alla elever som är i behov av det". Lärare uppger i intervju att elever som lätt når kunskapskraven inte alltid får den ledning och stimulans som de behöver och att elever som har det svårare inte heller alltid får det stöd de behöver. Rektor uppger i intervju att undervisningen på de tre skolorna till största del organiseras och utformas på olika sätt utifrån elevers olika behov och förutsättningar, men att individanpassning av undervisningen varierar mellan olika klasser och lärare.

Utredningen visar att undervisningen på Donsö skola och Kalvhagsskolan inte alltid anpassas efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås inte alltid ges ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande**Bedömning:**

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering:

Enligt skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen och barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Rektor har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Det är, enligt läroplanen, inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer. Vidare anger skollagen att den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten.

De exempel på elevinflytande som ges i arbetslagens övergripande verksamhetsplaneringar för läsåret och som framkommer i lärarintervjun gäller framförallt de formella forum som finns för elevinflytande, klassråd och elevråd, samt inflytande när det gäller särskilda lektioner, som exempelvis att eleverna får planera en lektion i idrott och hälsa eller vid vissa lektioner som läggs upp enligt en viss metod (storyline) eller arbetspass där eleven individuellt väljer och planerar vad hon eller han ska arbeta med. Någon lärare för de yngre eleverna beskriver att de tillsammans med eleverna diskuterar målen för undervisningen och hur de kan arbeta för att nå dessa mål. Andra lärare uppger att eleverna inte är med i planeringen av undervisningen på det sättet.

Av intervjuer med äldre elever på Donsö skola och Kalvhagsskolan framgår att det varierar mellan olika lärare huruvida eleverna ges möjlighet till inflytande

över undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll. Elever ger exempel på undervisning där innehåll och arbetssätt till stor del är bestämt av läraren och där eleverna inte ges möjlighet att diskutera innehåll och påverka hur undervisningen utformas. En del elever ger exempel på särskilda arbetspass där de individuellt kan planera vilka ämnen och uppgifter de vill eller behöver arbeta med. Däremot känner eleverna inte igen att de tillsammans i klassen är med vid planeringen av den "vanliga" undervisningen genom samtal med läraren kring hur de kan arbeta för att nå mål och kunskapskrav i de olika ämnena. Rektor uppger att elevinflytande är ett område som diskuteras på skolorna och att olika lärare har kommit olika långt med att utforma planeringen och genomförandet av undervisningen så att eleverna ges inflytande över undervisningen. Det saknas dock en planering för hur elevinflytandet ska utformas på respektive skola.

Utredningen visar att utformningen av inflytandet inte anges i planeringen av verksamheterna på Vrångö skola, Donsö skola och Kalvhagsskolan. Vidare framgår att alla elever vid Donsö skola och Kalvhagsskolan inte har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

1 kap. 10 § och 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering:

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever och att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Varje år ska en plan upprättas med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genom-

föras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärder-na har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Vidare anges i skollagen att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektor som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av skolornas likabehandlingsplaner och i intervjuer med rektor, elevhälsoteam och lärare framgår att man på skolorna har identifierat behov av olika förebyggande åtgärder vid de olika skolorna som personalen diskuterar. Bland annat framgår att det finns behov av att arbeta för att motverka traditionella könsmönster och att arbeta för att utveckla elevernas tolerans gentemot varandras olikheter. Av intervjuer framgår att det sker en del insatser och åtgärder för att möta dessa behov, men av dokumentation och intervjuer framgår dock att detta arbete måste bli mer målinriktat.

Donsö skola och Vrångö skola har en gemensam likabehandlingsplan. Innehållet i Kalvhagsskolans likabehandlingsplan är identiskt som den för Donsö skola och Vrångö skola. Planerna hänvisar till inaktuell lagstiftning. Den del av planen som ska ange åtgärder för att förebygga kränkande behandling innehåller generella och allmänt hållna beskrivningar som "arbeta för att få ett positivt samtalsklimat och för att motverka förnedrande tilltal och kränkande behandling" och åtgärder som snarare syftar till att upptäcka kränkande behandling som "vara observant och aktivt titta efter konflikter och kränkande behandling". I planerna anges att kartläggningar i form av trivselenkäter och olika typer av samtal genomförs. Några konkreta förebyggande åtgärder som är kopplade till resultaten av sådana kartläggningar finns dock inte i planerna. Vidare saknas i planerna en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts. Rektor och personal uppger i intervju att det förekommer andra förebyggande åtgärder som inte beskrivs i planen, som t.ex. vägledande samtal med alla pedagoger kring bemötandefrågor.

Skolornas rutiner för att stoppa kränkande behandling beskrivs i likabehandlingsplanerna. Av dessa skriftliga rutiner framgår inte att den som fått kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektor. Istället anges att "den som misstänker eller fått information om en kränkning, är skyldig att ta upp det i sitt arbetslag" och vidare att "arbetslaget ska vid behov föra ärendet vidare till elevhälsoteamet". Av intervjuer och dokumentation framgår att det

på respektive skola behöver utvecklas ett gemensamt förhållningssätt och en samsyn vad gäller arbetet med att identifiera, anmäla, utreda och åtgärda fall av kränkande behandling. I skolornas rutiner för tillvägagångssättet vid kränkande behandling beskrivs att "vad som uppfattas som en mindre eller större konflikt är förstås individuellt, det får var och en bedöma i den aktuella situationen". Av lärarintervjun framgår att lärare ser olika på när anmälan till rektor ska ske. Elever på såväl Donsö skola som Kalvhagsskolan beskriver i intervjuer att det varierar mellan olika lärare hur uppmärksamma de är när det gäller att upptäcka kränkande behandling och när och hur lärarna agerar för att lösa konflikter eller stoppa kränkande behandling.

Av utredningen framgår att det på skolan saknas tydliga och förankrade rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektor. Vidare framgår att det vid de tre skolenheterna saknas ett tillräckligt målinriktat arbete för att förhindra och förebygga kränkande behandling. Detta framgår även av skolornas planer mot kränkande behandling, vilka inte uppfyller författningarnas krav. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Då det är Diskrimineringsombudsmannen (DO) som utövar tillsyn över diskrimineringslagen och därmed över bestämmelserna om likabehandlingsplan kommer Skolinspektionen informera DO om att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller diskrimineringslagens krav.

Författning:

6 kap. 6-8 och 10 §§

Lgr 11 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Beslut om enskild undervisning, särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång fattas inte enligt författningarnas krav.

Rektor ser inte till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering:

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgo-

doses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektor. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektor i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Enligt skollagen får ett beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram, om det finns särskilda skäl, innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Om ett beslut om åtgärdsprogram innebär att särskilt stöd ska ges i annan elevgrupp eller enskilt eller i form av anpassad studiegång får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av från Donsö och Kalvhagens skola är undervisning i "liten grupp" en återkommande åtgärd, utan att det framgår att eleven har behov av detta och utan att särskilda skäl anges. Av intervjuer med personal och rektor framgår att det finns elever som får större delen av sin undervisning i en liten grupp utan att det är beslutat att eleven får undervisning i en särskild undervisningsgrupp. I ett beslut om anpassad studiegång för elev på Donsö skola framgår inte vilka avvikelser som gjorts från timplanen och/eller de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. I beslutet hänvisas också till inaktuell lagstiftning.

Av intervjuer med personal och rektor framgår att rektor alltid är delaktig vid beslut om åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammen framgår dock inte att rektor har beslutat om dessa. Åtgärdsprogrammen saknar information om att beslutet går att överklaga hos Skolväsendets överklagandenämnd (besvärshänvisning).

De flesta åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av innehåller åtgärder som snarare är att betrakta som individanpassning av undervisningen än som särskilt stöd, t.ex. "möjlighet till laborativ matematik", "språk och ordlekar", "ta tillvara X:s intressen i inläring" och "mycket uppmuntran". I åtgärdsprogrammen anges inte hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas och en del tidpunkter för uppföljning är ospecificerade och långt fram i tiden som t.ex. vid "utvecklingssamtal ht 2011" för åtgärdsprogram som upprättats 25 januari 2011.

Av utredningen framkommer att beslut om anpassad studiegång och särskild undervisning (enskilt eller i särskild undervisningsgrupp) vid Donsö skola och Kalvhagsskolan inte uppfyller författningarnas krav. Vidare visar utredningen att de åtgärder som beskrivs i åtgärdsprogrammen inte alltid är kopplade till

elevens behov av särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammen framgår inte hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

3 kap. 8-9 och 11-12 §§ skollagen

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**Bedömning:**

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte alltid fortlöpande om elevens kunskapsmässiga utveckling.

Motivering:

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i samt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det.

Skolinspektionen har tagit del av exempel på individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen från de tre skolorna. I en del exempel på skriftliga omdömen kopplas elevens kunskapsutveckling till kunskapskraven på ett tydligt sätt. Det finns dock också exempel från samtliga skolor där omdömena inte alltid tydligt relaterar till kunskapskraven, utan kopplas till de mer generella förmågor som ämnet syftar till att utveckla hos eleverna under hela grundskoletiden. Exempel på detta är: "du har utvecklat din förmåga att använda olika strategier när du löser matematiska problem". Det finns också exempel där omdömena relaterar till elevens egenskaper och/eller intresse som: "Du är engagerad och nyfiken då vi är ute i naturen" och "Du är stark, snabb och smidig och visar stor förståelse i alla moment i idrotten".

Av lärarintervjun framgår att den kolumnen rubricerad "Utvecklingsområde" som finns i mallen för skriftliga omdömen fylls i i samband med utvecklingssamtalet, och utgör då den framåtsyftande planeringen i den individuella utvecklingsplanen. Underrubriken lyder "Vad behöver jag träna på" och i de flesta exempel som Skolinspektionen har tagit del av beskrivs här insatser som eleven kan göra, men inte vilka insatser som skolan ska göra för att eleven ska komma längre i sin kunskapsutveckling. Exempelvis anges i denna del: "Fortsätt kämpa. Du är duktig!".

Av utredningen framgår att eleven och elevens vårdnadshavare inte alltid informeras fortlöpande om elevens kunskapsmässiga utveckling, då de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen inte alltid innehåller omdömen om elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. Den framåtsyftande delen av planen anger inte alltid vilka insatser som skolan ska göra för att elevens ska nå kunskapskraven och i övrigt nå så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning:

10 kap. 13 § skollagen

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning:**

Rektorn tar inte i tillräcklig utsträckning ansvar för skolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Motivering:

Enligt skollagen ska det vid varje skolenhet genomföras ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Vidare anges att det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Enligt läroplanen ansvarar rektor för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Enligt rektor sker på lärar- och arbetslagsnivå månadsvis planering och utvärdering av undervisningen. Enligt rektor behöver arbetet med utvärdering generellt sett utvecklas på skolorna. Av dokumentation framgår att kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå saknar uppföljning och utvärdering av skolans resultat. Det finns en gemensam kvalitetsredovisning för de tre skolorna för år 2011. I kvalitetsredovisningen tas områdena Normer och värden, Kunskaper samt Elevernas ansvar och inflytande upp. I den del som ska beskriva skolornas utvecklingsarbete för att nå ökad måluppfyllelse avseende kunskapsresultat redovisas inga sammanställningar över kunskapsresultaten i respektive ämne och vid respektive skola. De beskrivna utvecklingsområdena är också desamma för de tre skolorna. Här nämns under rubriken "Utveckling och lärande – Kunskaper" att "Resultaten mäts genom att jämföra nationella prov år för år". Några närmare analyser och utvecklingsinsatser kopplade till sådana analyser finns dock

inte dokumenterade i skolornas kvalitetsarbete. Lärare och rektor beskriver att resultaten i de nationella proven och dess olika delprov diskuteras. Av lärarintervjun framgår att diskussionerna främst rör bedömningsfrågor; hur man tolkar ämnesprovets uppgifter och elevernas svar. Enligt rektor och lärare diskuteras och analyseras också själva undervisningens innehåll och organisering utifrån resultaten i de nationella proven. Dessa analyser är dock inte dokumenterade.

I respektive arbetslag på de tre skolorna finns en planering för läsåret 2011-12. I planeringarna beskrivs olika läroplansmål och, med varierande konkretiseringsgrad, hur arbetslagen ska arbeta för att nå dessa mål. I flera planeringsdokument anges ökad måluppfyllelse (kunskapsresultat) som ett övergripande mål. Dock görs ingen koppling mellan valda utvecklingsinsatser och en analys av respektive skolas måluppfyllelse eller till de förbättringsåtgärder som beskrivits i kvalitetsredovisningen. Vidare framkommer i intervjuer med personal och rektor att det pågår olika utvecklingsinsatser vid skolorna. Ett exempel som nämns när det gäller värdegrundsarbete är att personalen får vägledande samtal vad gäller ledarskap i klassrummet och bemötande. Dessa utvecklingsinsatser är dock inte synliggjorda i någon, för respektive skola, gemensam planering eller i utvärderingar.

Utredningen visar att det på skolenhetsnivå saknas systematik i, och i vissa avseenden också dokumentation över, det utvecklingsarbete som sker vid skolenheterna. För att kunna identifiera vilka utvecklingsbehov som finns vid de olika skolenheterna behövs uppföljning och utvärdering av respektive skolas resultat i förhållande till kunskapskraven samt av måluppfyllelsen i förhållande till andra nationella mål. Rektorn tar inte i tillräcklig utsträckning ansvar för skolenheternas resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid respektive skolenhet samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Bedömningsområde: Personalkompetens**Bedömning:**

För undervisningen används inte personal som i huvudsak har utbildning för de uppgifter de ska utföra.

Motivering:

Enligt skollagen ska lärare med en utbildning avsedd för den undervisning de bedriver användas.

Undervisningen på skolorna är i huvudsak organiserad enligt ett klasslärarsystem där en ansvarig lärare undervisar sin klass i de flesta ämnena, vilket innebär att flera lärare undervisar i ämnen de inte har utbildning för. Det förekommer också att lärare med utbildning avsedd för undervisning i årskurserna 1-3 undervisar i årskurs 4. Rektor uppger i intervju att förändringar i organiseringen av undervisningen samt kompetensutveckling planeras för att lärare med utbildning avsedd för undervisningen ska användas.

Utredningen visar att det finns förutsättningar på skolorna för att organisera verksamheterna så att undervisningen bedrivs av lärare som är utbildade i de ämnen de undervisar i. Det är rektors ansvar att organisera undervisningen så att eleverna får tillgång till utbildade lärare. Utredningen visar att lärarkompetensen vid skolenheterna inte används utifrån lärarnas utbildning. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

2 kap. 13 § skollagen, 2 kap. 3 § 1985 års skollag och 33 § lagen (2011:190) om införande av skollagen. För lärare anställda vid skolan innan den 1 juli 2011 ska enligt övergångsbestämmelserna i införandelagen bestämmelsen om behörighet i 1985 års lag tillämpas.

Bakgrund

Måluppfyllelse

Vid skolorna saknas sammanställningar av måluppfyllelsen i respektive ämne. Skolorna redovisar sammanställningar av resultaten i de nationella ämnesproven.

På Donsö skola visar officiell statistik från Skolverket att andelen elever i årskurs 3 som nådde kravnivån i de olika delproven i svenska år 2011 varierade mellan 56 och 89 procent. I matematik varierade andelen elever som nått kravnivån i de olika delproven i svenska mellan 61 och 94 procent. Dessa resultat var lägre än år 2010 och är generellt sett lägre än genomsnittet i riket. (Från och med läsåret 2011/2012 finns för årskurs 3 kunskapskrav även i de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena.) I årskurs 5 var det år 2010 enstaka elever som inte nådde kravnivån i ett eller flera delprov i ämnesproven i svenska och matematik. I engelska varierade andelen elever som nått kravnivån i de olika delproven i mellan 75 och 100 procent. På skolan saknas redovisning av måluppfyllelsen i övriga ämnen. (Från och med läsåret 2011/2012 finns det nationella kunskapskrav i årskurserna 3, 6 och 9.)

På Kalvhagsskolan visar officiell statistik från Skolverket att samtliga elever i årskurs 3 år 2011 nådde kravnivån i sex av åtta delprov i svenska. I ett delprov var andelen 77 procent och i ett delprov sakades uppgift. I matematik varierade andelen elever som nått kravnivån i de olika delproven i svenska mellan 77 och 100 procent. I årskurs 5 var det enstaka elever som inte nådde kravnivån i ett eller flera delprov i ämnesproven i svenska och matematik. I engelska varierade andelen elever som nått kravnivån i de olika delproven i mellan 81 och 100 procent. På skolan saknas redovisning av måluppfyllelsen i övriga ämnen.

På Vrångö skola har enligt skolans sammanställning samtliga elever nått kravnivån i samtliga delprov i ämnesproven i svenska för årskurs 3 under åren 2009-2011. I ämnesprovet i matematik år 2010 nådde samtliga elever kravnivån i alla delprov. År 2011 var det i ämnesprovet i matematik endast något delprov där någon elev inte nådde kravnivån.

Alla elever ges inte möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i samtliga ämnen. Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

De flesta elever som Skolinspektionen talar med berättar att de trivs i sin skola. Dock finns det situationer och platser som inte alltid är trygga för alla elever. Till exempel beskriver elever att det kan vara otryggt i samband med att ele-

verna besöker varandras skolor. Elever på Donsö skola och Kalvhagsskolan beskriver att det kan förekomma konflikter och kränkande behandling i samband med raster på platser där det inte finns några vuxna eller innan de vuxna som ska vara rastvärdar har hunnit komma ut. Av tillsynen framgår att skolornas arbete för att förebygga kränkande behandling måste utvecklas och bli mer målinriktat.

Beskrivning av Donsö skola

Verksamheterna vid skolenheterna Donsö skola, Kalvhagsskolan samt Vrångö skola leds av en rektor. Skolorna är belägna på olika öar i Göteborgs södra skärgård. Vid Donsö skola går 136 elever i förskoleklass upp till och med årskurs 5. Vid Kalvhagsskolan finns 111 elever i förskoleklass upp till och med årskurs 5. Vrångö skola omfattar förskoleklass upp till och med årskurs 3. Under innevarande läsår finns vid Vrångö skola två elever i förskoleklass och sju elever i årskurs 3 och samtlig personal utgör ett arbetslag. Vid Donsö skola och Kalvhagsskolan är personalen organiserad i arbetslag som omfattar förskoleklass och årskurs 1, årskurs 2-3 samt årskurs 4-5. På Donsö skola är samtliga klasser ålderhomogena och på Kalvhagsskolan finns åldersblandade klasser med elever i årskurs 2 och 3 respektive årskurs 4 och 5. Förskoleklass och årskurs 1 är åldershomogena klasser.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Karin Yllö-Werner och Julie Svane.

Då det är Diskrimineringsombudsmannen (DO) som utövar tillsyn över diskrimineringslagen och därmed över bestämmelserna om likabehandlingsplan kommer Skolinspektionen informera DO om att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller diskrimineringslagens krav.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Linda Svensson
Utredare

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).